

Gemeente van onze Heer Jezus Christus,

Aleksej Navalny. Zijn naam zij hier om te beginnen met ere genoemd! Vrijdagavond liep ik langs de wake voor hem op de Dam. Tientallen mensen, velen in tranen. Een bord met zijn laatste boodschap: ‘Don’t give up!’

Een nog jonge vrouw zei: ‘Dat waar hij tegen vocht zal op een dag verdwijnen, maar ik weet niet zeker of ik dat zelf nog meemaak, toch zal het verdwijnen. Ik zal mijn kinderen over hem vertellen. En ooit zullen ze een straat of een vliegveld naar hem vernoemen.’

Veel is onzeker, veel is beangstigend zelfs. En temidden daarvan is er *toch* óók de zekerheid dat het recht eens zijn loop zal nemen.

Dat ‘en *toch*’ is wat ze in de Bijbel *profetie* noemen: de zekerheid dat het ánders zal gaan dan het nu gaat, zelfs als alle omstandigheden in onze werkelijkheid dat tegenspreken. Een zekerheid die dus naar onze maatstaven nergens op gebaseerd is.

Je kan het ook ‘hoop’ noemen, zoals Vaclav Havel dat ooit noemde: ‘Hoop is een kwaliteit van de ziel en hangt niet af van wat er in de wereld gebeurt. Het is een gerichtheid van de geest, een gerichtheid van het hart, verankerd voorbij de horizon.’

Het enige wat deze in *profetie* verpakte hoop heeft, is de *stem* die haar uitspreekt, de *woorden* die haar vertolken. U en ik weten hoe het soms in grote nood of verdriet werkelijk hélp als iemand diep gevoeld en oprecht tegen je zegt: ‘het komt goed’. Ook al weet je dat het ‘naar menselijke maatstaven’ níet goed komt, vanuit een warm en nabij hárt zijn zulke woorden toch een arm om je heen, grond onder je voeten. En *maken* het zó, op een ándere manier, goed.

Voor deze hoop, zulke profetie, is dus een stem nodig, een *mens met een stem*. Een mens met een stem die mét Havel wéét dat hoop is: ‘ergens voor werken omdat het goed is, niet omdat het kans van slagen heeft’.

Aleksej Navalny is zo’n mens met zo’n stem geweest. Moedig en standvastig tegenover een regime dat bang is voor zulke stemmen. Zó bang dat ze zelfs de bloemen laten verwijderen waarmee anderen stem geven aan hun verdriet als er weer een van hun tegenstanders uit de weg is geruimd.

Zes dagen cel kun je in Rusland nu krijgen voor het leggen van bloemen: zelfs de bloemen worden daarmee *stem van de profetie!* Want één ding is zeker: die *stem* blijft spreken, *profetische* woorden zullen *blijven* klinken.

Het kan niet anders, zegt de Bijbel, dat zulke stemmen van *elders* gevoed worden. De profetie ‘ontsnapt’ steeds aan de greep van de machten, van de Putins van deze wereld, die haar willen smoren. Deze stemmen *zijn* niet tot zwijgen te brengen. Zulke woorden zijn niet op te sluiten achter tralies of boven de poolcirkel.

Er is een ‘Spreken’ dat tegen alle klippen op *dóór* gaat. Er is *táál* tegen alle duisternis ín, woorden even ontelbaar en ongrijpbaar als heldere sterren aan de donkere hemel.

Er is méér taal dan in onze onderbuik. Er zijn andere woorden dan die van de cynische logica dat de wereld nu eenmaal beroerd in elkaar steekt. Er zijn gedachten hóger dan het ‘ieder voor zich’ en het ‘zorg nou maar dat je het er levend vanaf brengt’.

Dát *alles* komt niet zomaar in mensenharten op, dat wordt erin gelegd door de goede God zelf, zegt de Bijbel. Waarbij ‘God’ dan niet ‘die oude bekende’ van ons is, maar juist die bijzondere, vreemde Geestkracht, die ’t hem keer op keer in de geschiedenis “*flikt*” dat mensen hoop houden, dat recht het tegen onrecht *blijft* opnemen en dat mensen tot meer liefde in staat zijn dan hun eigen belang hen ingeeft.

Het is deze geestkracht die bij Marcus Jezus naar de *woestijn* drijft. Dat is het *eerste* dat er gebeurt nadat hij gedoopt is en hij daarin de stem vernomen heeft die zegt: ‘Jij bent mijn geliefde kind’.

Want dát is de basis voor ieder van ons: dat we geliefd zijn, door God gewenste kinderen, in dit leven wat Hem betreft méér dan welkom! Vanaf het begin, onvoorwaardelijk! Zoals we ook van Jeremia horen dat God hem in de moederschoot al gekend - dat is: *liefgehad* heeft.

Maar dan: *Jezus* moet de *woestijn* in. En *Jeremia* is vanaf die liefdesverklaring aan God *gewijd*, profeet gemaakt, voor de *volken*.

Wij mensen - door God liefgehad en door deze Geestkracht gewijd, wij moeten ons verbinden aan de *wereld*, ook als die een woestijn is. Want *in* die wereld, daar zijn onze *medemensen*. Daar is hun *nood*, hun honger en hun dorst, hun pijn en hun verdriet. En liefgehad zijn betekent dat je bent toegerust om die wereld in te gaan, *ín* te gaan op de nood van de mensen.

Het is bekend dat Jeremia uit een geslacht van priesters stamde. Hij was dus - naar menselijke maatstaven - in de wieg gelegd om priester te worden en zo namens de mensen Gód te dienen.

Maar u hoort vanmorgen dat het ómgekeerde gebeurt: hij wordt *geroepen* om profeet te zijn, om namens God, namens die Geestkracht, zijn *medemensen* te dienen.

Want Gods *Spreken*: dat is dat Spreken tegen de klippen op, tegen zoals wij het zien - of juist niét zien (niet ‘zien zitten’) - *ín!* Wat *Jeremía* dacht - zoals wij ook zo vaak denken - dat zijn keurige, gereguleerde en zekere ‘godsdiens’ zou zijn, wordt tegen al zulke zekerheden *ín* een dienst aan de nood van ménsen.

Ik las ergens¹ dat de eerste zendeling in Sumatra daar kwam omdat hij door de tabaksindustrie gevraagd werd daar de werkers kalm te houden. Dus hij kwam. Hij ging in gesprek met de inwoners en ontdekte dat dát nu juist niét zijn roeping kon zijn. Hij zag hen in hun mensonterende omstandigheden en ging naast hen staan in de vragen om recht. Dát was zijn roeping. Na 2 jaar moest hij het eiland verlaten en werd teruggehaald naar Nederland.

Jeremia kan tegensputteren wat hij wil, maar zó is ook zijn roeping als mens. Van ons allemáál, maar vaak zeggen we ‘nee’. *Jeremía* wordt overgehaald en daarom lezen we hem vandaag nog. Want *die* stem is niet tot zwijgen te brengen.

¹ De Eerste dag, leesrooster 18 februari 2024

Jeremia is er nu de drager van. Hij moet woorden geven aan wat hij ziet. Aan wat hij ziet als misstanden, onheil in de wereld om hem heen. En hij moet *tegelijk* woorden geven aan het vertrouwen dat dat zal verdwijnen, al is het niet zeker of hij dat zelf zal meemaken. In de woorden van de Stem die in hem spreekt: volken en koninkrijken zullen worden uitgerukt en verwoest - *en* er zullen er worden geplant en opgebouwd.

Dat is nogal wat, nogal heftig, zei iemand bij de voorbereiding. ‘Doet God dat allemaal?’ Kijk: Jeremia’s tijd was - net als de onze - een tijd waarin de grote machten met elkaar streden. Sommigen waren tanende, anderen werden sterker en machtiger. Gewone mensen werden ertussen vermalen, zoals nu de Gazanen, de Oekraïners, de gewone Russen. Steden verwoest, akkers platgebrand, mensen gedood of gedeporteerd.

‘Doet God dat allemaal?’ Die ‘stomende kookpot’ vol onheil vanuit het Noorden uitgieten over de mensen? Ik zou zeggen: nee, daar geloof ik niet in.

Wat God hier doet, dat is ook de essentie van het verhaal: hij stuurt een *profeet* in de woestijn die mensen aanrichten. Een mens met een stem. Hij laat zijn Spreken - dat géén ‘woestijntaal’ is maar veeleer de taal van ‘de steppe zal bloeien’ - hij laat zijn Spreken gebeuren door Jeremia. Of door Navalny. En ik geloof niét dat hij méér doet dan dat.

En wat moet zo’n Jeremia dan namens dit ‘Spreken’ zéggen? Hij moet zeggen wat hij ziét als hij er met Gods ogen naar kijkt. Dat er veel in deze wereld is dat als onkruid zal worden uitgerukt en dat er ook heel veel geplant moet worden! En dat als je goed kijkt, met een hart vol hoop, dat je dat dan ook kan zien gebeuren, ook al maak jij dat zelf misschien niet meer mee.

Dat is geen taal van het journaal, het is taal die juist ontsnapt aan onze wens vást te leggen hoe het precies zit. Zónder te zeggen dat God boven aan alle touwtjes trekt en ‘dit alles zo bestiert’, krijgt Jeremia te horen: ‘de God die jou vormde in de moederschoot heeft ook deze *wereld* vanaf het begin liefgehad en aan hem gewijd. Alle afbraak ten faveure van wederopbouw en alle uitrukken ten faveure van planten, is voor hem even hoopvol en gewenst als de amandelboom die jij daar ziet, Jeremia. Zie je die amandelboom?’ (Herman afbeelding).

Een amandelboom bloeit vroeg, als het nog winter is, terwijl alle andere bomen ‘nog slapen’. De knoppen die je dán al ziet, zullen uitkomen, dat staat vast. Zó ook mijn Spreken: ik heb niet méér dan mijn *woorden*, maar die zullen veel láter zeker uitkomen.

Vincent van Gogh schilderde deze beroemde amandelbloesem als bode van nieuw leven in zijn *sterfjaar* 1890. Aanleiding: de geboorte van zijn neefje, dat naar hem vernoemd was.

Hetzelfde jaar stierf Van Gogh, hij zou - om zo te zeggen ‘het bloeien’ van zijn neefje zelf niet meemaken. En ook niet dat van zijn eigen werk. Maar datzelfde neefje zou later aan de wieg staan van het de verzameling van het Van Gogh-Museum.

Het Spreken van liefde en gerechtigheid zál zeker uitkomen.

Moge het zo zijn - Amen.